

УДК 343.13

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2-2.16>**С. О. Шульгін**аспірант кафедри кримінального права та правосуддя
Міжнародного економіко-гуманітарного університету
імені академіка Степана Дем'янчука

ДОСТАТНІСТЬ ДОКАЗІВ ЯК ПІДСТАВА ПРИЙНЯТТЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ РІШЕНЬ СЛІДЧИМ ТА ПРОКУРОРОМ

У статті проведено аналіз поняття достатності доказів, висловлених у наукових роботах вчених процесуалістів, та закріплених приписах кримінального процесуального закону щодо достатності доказів як підстави для прийняття процесуального рішення на стадії досудового розслідування слідчим та прокурором.

Доведено, що оцінка доказів слідчим і прокурором є кінцевим елементом у системі оцінки доказів. Обґрунтовано тезу, що докази з точки зору достатності можуть оцінюватися виключно за наявності їх певної сукупності, а відсутність певної сукупності доказів виключає можливість здійснювати оцінку доказів з точки зору їх достатності. Заперечено можливість прийняття слідчим та прокурором процесуального рішення виключно на основі одного здобутого доказу за відсутності будь-яких інших, які б могли його підтвердити, доповнити, або спростувати. Відстояно думку, що одного доказу недостатньо для обґрунтування певного правового висновку та як наслідок прийняття процесуального рішення.

Проведено аналіз та зіставлено поняття достатності доказів та межі доказування. Під час проведеного аналізу зроблено та обґрунтовано висновок про те, що межі доказування є динамічними, вони можуть змінюватися неодноразово в процесі досудового розслідування. Водночас як достатність доказів є сталою властивістю, яка характеризує сформовану систему доказів і використовується як підстава для прийняття процесуального рішення.

Оскільки окремі процесуальні рішення слідчого набувають юридичної сили виключно за погодженням з прокурором та кожен з них здійснивши оцінку доказів прийшов до різного висновку щодо їх достатності для прийняття такого процесуального рішення, розглянуто та проаналізовано можливу конфліктну ситуацію щодо розбіжності у визначенні різного рівня достатності для прийняття процесуального рішення між слідчим і прокурором. Запропоновано подолання цього «конфлікту» таким чином: прокурор повторно здійснює оцінку наявних доказів, з'ясовує у чому саме, на його думку, полягає недостатність доказів для прийняття відповідного процесуального рішення. За результатами здійсненої прокурором оцінки доказів він надає слідчому відповідні вказівки щодо необхідності провести слідчі та інші процесуальні дії спрямовані на заповнення цієї недостатності шляхом здобуття нових доказів та «підкріплення» уже наявних доказів.

Ключові слова: докази у кримінальному провадженні, оцінка доказів, достатність доказів, сукупність доказів, межі доказування.

Постановка проблеми. З прийняттям у 2012 році Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) на законодавчому рівні у сферу кримінального судочинства введено такі властивості доказів як належність, допустимість та вірогідність, а сукупність таких доказів під час прийняття процесуальних рішень закон зобов'язує правозастосувача оцінювати з точки зору достатності та взаємозв'язку.

На відміну від КПК в редакції 1960 року коли закон вимагав від слідчого визнання достатніх доказів лише для складання обвинувального висновку (ст. 218 КПК України в редакції 1960 року), нині чинний кримінальний процесуальний закон вказує на обов'язок слідчого та прокурора здійснення оцінки сукупності доказів з точки зору достатності під час прийняття усіх процесуальних рішень (ч. 1 ст. 94), а також окремих процесуальних рішень, вказуючи на це окремо у відповідній статті закону, зокрема повідомлення про підозру

(п. 3 ч. 1 ст. 276), складання обвинувального акта (ч. 1 ст. 290). Також закон зобов'язує прокурора закрити кримінальне провадження якщо не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді та вичерпані можливості їх отримати.

Слушно з цього приводу пише П.А. Лупінська, що у низці норм кримінального процесуального закону вказується на достатність доказів без розкриття змісту цього поняття, тому визначення «достатності» і «недостатності» доказів мають оцінний характер. Щодо кожного рішення, яке приймається слідчим, оцінка достатності доказів може бути надана з урахуванням місця даного рішення в системі усіх рішень, які приймаються на досудовому слідстві, предмету доказування для даного рішення, цілі рішення, тощо [13, с. 16].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам вивчення достатності доказів присвятили свої наукові праці О.І. Бойченко, М.В. Деєв, Р.В. Костенко, І.Ю. Кайло, М.А. Кочкіна, П.А. Лупінська, О.А. Новікова, Н.В. Профатілова, С. Стахівський, М.М. Стоянов, В.С. Соркін, І.Л. Чупрікова, однак попри зроблений вказаними науковцями значний внесок у дослідження достатності доказів під час прийняття процесуальних рішень, невіршеними залишаються велика кількість актуальних питань, зокрема місце та роль внутрішнього переконання під час визначення достатності доказів під час прийняття процесуальних рішень, співвідношення достатності доказів з поняттям меж доказування, зокрема у статичності та динамічності, можливість подолання конфлікту під час визначення різного рівня достатності доказів зробленого слідчим та прокурором, тощо.

Метою цієї статті є аналіз законодавства, а також наукових робіт проблемних питань практичного застосування достатності доказів під час прийняття процесуальних рішень на стадії досудового розслідування розслідуванні та сформулювання власних пропозицій спрямованих на покращення правового застосування відповідних приписів закону.

Виклад основного матеріалу. Попри відсутність законодавчої дефініції достат-

ності доказів, досить різними з цього приводу є й погляди науковців. Так, О.А. Новікова достатність доказів визначає як властивість доказів, яка визначається як здатність з допомогою сукупності доказів встановлювати обставини, необхідні та достатні для вирішення кримінальної справи [16, с. 23]. В.С. Соркін пише, що достатність – вимога, яка пред'являється до зібраної сукупності доказів під час прийняття конкретних процесуальних рішень. Достатніми визнаються докази, коли їх сукупність дозволяє встановити обставини, які підлягають доказуванню у справі [19, с. 45]. С. Стахівський під достатністю доказів розуміє таку їх сукупність на певному етапі провадження, яка дозволяє прийняти законне й обґрунтоване рішення у справі [21, с. 138]. Досліджуючи на дисертаційному рівні достатність доказів М.В. Деєвим сформульовано визначення достатності доказів як такої властивості сукупності доказів у справі, яка викликає у суб'єкта доказування внутрішню переконаність у вірогідному встановленні наявності або відсутності обставин предмету доказування, необхідних для встановлення об'єктивної істини та прийняття правильного рішення у справі [7, с. 7]. Костенко Р.В. достатність доказів у кримінальному судочинстві розуміє як вимогу, яка виражається у наявності такої системи належних, допустимих, вірогідних доказів, як отримана в результаті всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин кримінальної справи та усієї сукупності зібраних у ній доказів, і яка вірогідно встановлює усі обставини, які утворюють предмет доказування, а також інші обставини, які мають значення для кримінальної справи [11, с. 103]. Як пише О.І. Бойченко «Достатніми доказами», які вказують на ознаки злочину, необхідно розуміти сукупність відомостей, які означають досягнення таких меж доказування, які б дозволяли зробити обґрунтований висновок про вчинення діяння, яке підпадає під ознаки злочину. До складу достатніх даних, які вказують на ознаки злочину, можуть входити у тому числі й докази [4, с. 9]. Вважаємо найповнішим на досліджувану проблему є погляд М.А. Кочкіної, яка зазначає, що під

достатністю доказів слід розуміти сукупність належних, допустимих, вірогідних доказів, яка визначається за внутрішнім переконанням службової особи яка здійснює досудове розслідування і винесення законних, обґрунтованих рішень у процесі досудового і судового провадження по справі [12, с. 10].

Досліджуючи проблеми оцінки слідчим достатності доказів під час прийняття основних процесуальних рішень Н.В. Профатилова пише, що законодавець не встановлює правила про те, яка сукупність доказів повинна бути достатньою. Така ситуація пояснюється не упущенням законодавчої техніки або недоліками правового регулювання, а фактичною неможливістю передбачити усі ситуації, які виникають на практиці [18, с. 64]. Вважаємо, що така думка науковця є правильною та заслуговує на підтримку.

Однак сформульовані науковцями дефініції достатності доказів не розв'язують проблеми визначення доказів достатніми для прийняття законного, обґрунтованого та вмотивованого процесуального рішення. Науковцями проведено аналіз практики та законодавства на підставі якого сформульовані пропозиції до визначення об'єму необхідної достатності доказів яка може бути правовою підставою для прийняття процесуального рішення. Р.С. Белкин пише – суттєвий елемент оцінки доказів – визначення їх достатності для встановлення істини. Визнання доказів достатніми означає переконання у тому, що здійснено всебічне, повне та об'єктивне дослідження обставин справи [3, с. 85]. Автори посібника «Теорія судових доказів і доказування» досліджуючи достатність доказів зазначають, що у такому випадку варто згадати закон достатньої підстави (у процесуальній теорії – властивість достатності доказів), який вимагає не просто присутності аргументів у деякому доказі, але й говорить про те, що вони повинні бути достатніми для доказу тези, тобто які зумовлюють її з вірогідністю [2, с. 20]. Крізь призму законів логіки достатність доказів досліджує і Ю.Б. Пастернак який вказує, що об'єктивними критеріями правильності формування достатності доказів є дотри-

мання інших законів логіки (тотожності, несуперечності, виключеного третього). Також науковцем зазначається, що нормативний розподіл обов'язку доказування зумовлює превалююче значення закону достатньої підстави для мислення суб'єктів обвинувачення [17, с. 7]. Досліджуючи стандарти доказування у кримінальному провадженні Х.Р. Слюсарчук пише, що стандарт доказування передбачає кількісну складову частину, яка полягає у достатній сукупності доказів, за наявності якої юридичний факт може визнаватися доказаним [20, с. 6]. Подібну позицію щодо кількісної характеристики достатності доказів висловлює й Н.В. Профатилова яка пише, що достатність доказів містить як кількісну (необхідне і процесуально можливе джерел відомостей про досліджуваний факт), так і якісну сторону (їх інформаційна насиченість і наповнюваність даними про обставини його вчинення) явища [18, с. 65].

Слід зазначити, що оцінюючи сукупність доказів, слідчий, прокурор повинен відповісти на питання, чи достатньо цих доказів для висновку про доведеність (недоведеність) будь-яких обставин у справі, і як наслідок чи є можливість прийняти законне та обґрунтоване рішення [18, с. 24]. На думку М.М. Стоянова, достатність являє собою системну властивість доказів, компонентами якої є: логічна послідовність, однозначність висновків, погодженість і несуперечність доказів і встановлених обставин, стійкість знання (незмінність у разі виникнення сумнівів щодо одного з доказів), повнота встановлених обставин предмета доказування, інваріантність (сталість змісту знання незалежно від його подальшого обґрунтування) [22, с. 14].

Актуальну проблему під час визначення достатності доказів піднімає А-М.Ю. Ангеленюк зазначаючи про те, які саме докази або яку їх кількість слід вважати «достатніми», а також який повинен бути алгоритм дій у випадку коли слідчий оцінив зібрані докази як достатні для оголошення підозри, а прокурор вважає інакше [1, с. 20].

Про особливу важливість достатності доказів у системі їх оцінки свідчить той факт, що саме достатність є підсумковим

елементом оцінки доказів [11, с. 25]. Подібною точкою зору дотримується і М.Стоянов, який зазначає, що лише в останню чергу оцінюється достатність належних, допустимих і вірогідних доказів, встановлення обставин кримінальної справи та її вирішення по суті. Отже, помилки у визначенні допустимості, належності та достатності доказу ведуть до того, що докази виявляються недостатніми. Достатньою сукупністю доказів, визнається оцінювана на основі внутрішнього переконання сукупність відомостей, що забезпечує безсумнівне встановлення наявності або відсутності обставин предмета доказування, прийняття процесуальних рішень та вирішення справи по суті [23, с. 478].

Не можна стверджувати, що достатність доказів трапляється під час прийняття категоричних висновків у кримінальному провадженні, а тому варто погодитися з думкою П.А. Лупінської, що в окремих випадках докази достатні тоді, коли вони дають можливість зробити обґрунтований, але ймовірний висновок про обставини, які складають фактичні підстави цього рішення, дають «достатні підстави вважати», що якісь обставини мали місце в минулому або можуть настати в майбутньому, в інших визнаються «достатніми» тільки тоді, коли можуть слугувати підставою для істинного, вірогідного висновку [14, с. 51]. Аналогічної точки зору дотримується й Н.В. Профатілова, яка пише, що достатньою для прийняття процесуального рішення на досудовому провадженні є така сукупність доказів, де кожен з них відповідає вимогам належності, допустимості та вірогідності та загалом вони складають необхідну основу для прийняття законних, обґрунтованих і вмотивованих процесуальних рішень. Достатня сукупність доказів з високим ступенем ймовірності дозволяє прийняти єдине можливе для певного етапу процесу розслідування, проміжне процесуальне рішення, а також на підставі встановлення всіх обставин, які входять до предмета доказування, законне та обґрунтоване підсумкове процесуальне рішення, яке визначає долю розслідування [18, с. 132].

У зв'язку з занадто широким розумінням достатності доказів, наведеним

у законі, під час прийняття процесуального рішення на практиці досить часто для прийняття найбільш важливих процесуальних рішень поняття достатності доказів зводиться до їх звичайного арифметичного обрахунку за схемою: чим більше окремих процесуальних джерел доказів (показань, речових доказів, документів, висновків експертів) тим краще. Водночас, в окремих випадках, у деяких злочинах показань чи документів може взагалі не бути, у висновках експертів можуть бути відсутні категоричні (ствердні) відповіді на поставлені запитання, а основні сліди злочину збережені на речових доказах (листування у мобільному телефоні учасників злочину). Водночас іноді такого доказу достатньо для прийняття наприклад рішення про притягнення особи для кримінальної відповідальності та застосування запобіжного заходу, однак його не достатньо для формулювання обвинувачення та складання обвинувального акту, а тому отримані такі докази необхідно використати для їх перевірки шляхом проведення відповідних слідчих та процесуальних дій. З огляду на викладене цікавим є погляд на певну арифметичну сукупність доказів, висловлений І.Ю. Кайло, який пише, що достатність доказів виявляється не в простій арифметичній сукупності певної їх кількості, а в їх системі, де докази взаємодоповнюють один одного, усуваючи інформаційні прогалини. Якщо частина доказів визнається недопустимими, це означатиме втрату погодженою моделлю низки елементів, що порушує її цілісність і здатність повно відтворити обставини об'єктивної дійсності. Отже, вплив допустимості доказів на достатність їх системи має характер прямо пропорційного зв'язку [8, с. 77]. Іншої погляду на арифметичну сукупність достатності доказів дотримується М.В. Деєв який вказує, що кількісна характеристика сукупності доказів не буде відігравати вирішального значення. Головною тут стає змістовна характеристика наявної сукупності доказів. Тобто основним є зміст доказів, зміст, який характеризується не тільки такими властивостями доказів, як належність та вірогідність. Головною характеристикою доказу, головною його ознакою тут

стає значущість доказу, яка безпосередньо пов'язана з визначенням достатності доказів. Певною мірою можна говорити про те, що визначити значущість (силу) сукупності доказів і є визначити їх достатність [7, с. 83].

З огляду на те, що визначення об'єму достатності доказів законом фактично покладено на розсуд правозастосувача, важливого значення набуває дослідження місця внутрішнього переконання під час визначення достатності доказів. Як з цього приводу пише І.Л. Чупрікова достатність доказів містить елементи суб'єктивізму і характеризується сукупністю усіх наявних доказів, зібраних особою, яка здійснює їх оцінку, керуючись законом, за своїм внутрішнім переконанням, що ґрунтується не всебічному, повному й неупередженому дослідженні всіх обставин кримінального провадження [25, с. 12]. На думку Н.В. Профатілової оцінка достатності доказів відбувається у випадках, коли зумовлена за внутрішнім переконанням слідчого сукупність доказів приводить до безсумнівного висновку про наявність конкретних обставин предмету доказування, які являються основою прийнятих рішень у кримінальній справі [18, с. 22]. Вважаємо, що внутрішньому переконанню при визначенні доказів достатніми належить найбільша роль. Так, визначаючи докази достатніми для прийняття рішення, вони, насамперед, повинні бути оцінені з точки зору належності допустимості та вірогідності. Провівши оцінку вже наявної сукупності доказів на відповідність зазначеним критеріям, слідчий, прокурор керуючись саме внутрішнім переконанням повинні вирішити, чи цих доказів достатньо для прийняття відповідного процесуального рішення, чи взаємодоповнюють ці докази один одного, чи відсутні між ними будь-які неузгодженості чи суперечності, чи достатньо таких доказів для обґрунтування єдино можливого висновку який став ціллю (об'єктом) доказування та прийняття відповідного процесуального рішення, а також чи достатньо цих доказів для спростування інших висновки, які найбільш подібні до того, який став підставою для процесуального рішення, а також протилежного висновку тому, що був зроблений.

Досліджуючи питання достатності доказів, необхідно також дослідити поняття сукупності доказів, оскільки саме сукупність зібраних доказів оцінюється з точки зору достатності та взаємозв'язку. Визначення «достатність доказів» є результатом оцінки «сукупності доказів». Відображаючи закономірності процесу пізнання як переходу від незнання до знання, у «сукупність доказів» на різних етапах розслідування входять докази, вірогідність яких вже встановлена, а також докази, вірогідність яких ще доведеться встановити [13, с. 18]. Такої ж думки дотримується Т.М. Мирошниченко, зазначивши, що відображаючи закономірності процесу пізнання як переходу від незнання до знання, у «сукупність доказів» на різних етапах розслідування входять докази, вірогідність яких ще належить встановити. Тому не будь-яка сукупність доказів може характеризуватися як взаємопов'язана і внутрішньо узгоджена система доказів, що правильно відбиває об'єктивну дійсність. Такі властивості повинна мати сукупність доказів, що лежить в основі рішення прийнятого в результаті всебічного і повного дослідження обставин; коли у справі досліджені всі можливі версії [15, с. 128]. Слушною з цього приводу є думка В.В. Вапнярчука, який аналізуючи положення ч. 1 ст. 94 КПК України стверджує, що коли йдеться про сукупність доказів, то її необхідно оцінювати також і з позиції взаємозв'язку. А це, зі свого боку, наштовхує на думку про необхідність виділення поряд із достатністю ще й цієї її властивості. Таким чином, зважаючи на різні предмети аналізу («доказ» і «сукупність доказів»), необхідно розділяти властивості, які їм притаманні. Доказам – належність, допустимість, вірогідність та значущість, сукупності доказів – достатність та взаємозв'язок [5, с. 290]. М.М. Стоянов зазначає, що до числа ознак сукупності (системи) доказів у справі належить достатність належних, допустимих та вірогідних доказів як основа прийняття процесуальних рішень [24, с. 212–213]. Вважаємо, що відсутність певної сукупності доказів виключає можливість здійснювати їх оцінку з точки зору достатності, а одного доказу за відсутності

будь-яких інших, які б могли його доповнити, підтвердити, або спростувати, недостатньо для обґрунтування певного правового висновку та як наслідок прийняття процесуального рішення. Тобто яким би один доказ переконливим не був, він не може бути єдиною підставою для прийняття процесуального рішення.

У науці кримінального процесу також достатність доказів ототожнюють з межами доказування. Зокрема О.І. Бойченко пише, що межі доказування співвідносяться з достатністю доказів [4, с. 13]. На думку С.Ф. Денисюка межі доказування – це такий ступінь достатності та вірогідності системи доказів, що дозволяє зробити єдиний і неспростовний підсумок як за кожним елементом доказування, так і у справі загалом. Вони характеризуються повним, всебічним і об'єктивним дослідженням всіх обставин справи [6, с. 229].

Вважаємо, що найбільш правильний висновок щодо співвідношення меж доказування та достатності доказів зробив Л.В. Клейман. Науковець пише, що межі доказування динамічні, вони можуть змінюватися неодноразово в процесі розслідування і розгляду справи, а достатність – це властивість, яка характеризує сформовану систему доказів і використовується в основному під час прийняття проміжного або підсумкового рішення у справі [10, с. 127]. Так, для прикладу різними є межі доказування під час повідомлення особи про підозру та складання обвинувального акту, однак для кожного з цих процесуальних рішень необхідна своя сукупність доказів. Підозра – це ймовірне судження, припущення, попередній висновок про причетність конкретної особи до вчинення кримінального правопорушення. Підозра не може бути твердженням, її сутність полягає в тому, що це тільки припущення, яке необхідно перевірити під час нового етапу досудового розслідування, який настає після повідомлення про підозру конкретної особи [9, с. 240]. Зі свого боку, обвинувальний акт складається слідчим та/або прокурором коли зібрано достатньо доказів для того, щоб передати його до суду, коли сторона обвинувачення впевнена, що проведеним досудовим розслідуван-

ням встановлено особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, процес доказування завершений, повно та всебічно встановлені та досліджені обставини, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні (ст. 91 КПК України). [9, с. 239]. Для порівняння динамічності меж доказування під час повідомлення про підозру та складання обвинувального акту, нами спеціально було зроблено посилання на визначення зроблені науковцями, а не приписи закону, оскільки у них більш чітко вказується на динамічність меж доказування та статистику достатності доказів.

Висновки та пропозиції. Отже, підсумовуючи викладене, слід виділити наступне. Достатність належних, допустимих і вірогідних доказів оцінюється лише в останню чергу. Провівши оцінку вже наявної сукупності доказів на відповідність зазначеним критеріям, слідчий, прокурор керуючись внутрішнім переконанням повинні вирішити, чи цих доказів достатньо для прийняття відповідного процесуального рішення, чи взаємодоповнюють ці докази один одного, чи відсутні між ними будь-які неузгодженості чи суперечності, чи достатньо таких доказів для обґрунтування єдино можливого висновку який став ціллю (об'єктом) доказування та прийняття відповідного процесуального рішення, а також чи достатньо цих доказів для спростування інших висновки, які найбільш подібні до того, який став підставою для процесуального рішення, а також протилежного висновку тому, що був зроблений.

Відсутність певної сукупності доказів виключає можливість здійснювати їх оцінку з точки зору достатності, а одного доказу за відсутності будь-яких інших, які б могли його доповнити, підтвердити, або спростувати, недостатньо для обґрунтування певного правового висновку та як наслідок прийняття процесуального рішення. Тобто яким би один доказ переконливим не був, він не може бути єдиною підставою для прийняття процесуального рішення.

Аналізуючи співвідношення понять достатність доказів та межу доказування слід підкреслити, що межі доказування

є динамічними, вони можуть змінюватися неодноразово в процесі досудового розслідування у той час як достатність – це властивість, яка характеризує сформовану систему доказів і використовується процесуального рішення.

У разі виникнення розбіжності щодо достатності доказів яка виникла між слідчим і прокурором, вважаємо, що у такому випадку прокурор повинен здійснити повторну оцінку доказів, з'ясувати у чому на його думку доказів недостатньо для прийняття процесуального рішення та дати відповідні вказівки слідчому провести необхідні слідчі та процесуальні дії спрямовані на заповнення цієї недостатності.

Список використаної літератури:

1. Ангеленюк А-М. Ю. Процесуальне керівництво у кримінальному провадженні та самостійність слідчого під час досудового розслідування. Процесуальне та криміналістичне забезпечення досудового розслідування : зб. тез науково-практичного семінару (01 грудня 2017 року), Львівський державний університет внутрішніх справ. Львів. С. 19–22.
2. Артемова Д.И., Молева Г.В., Фомин А.А. Теория судебных доказательств и доказывания : Учеб. Пособие / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, доц. А.А. Фомина. Пенза : Изд-во ПГУ, 2012. 340 с.
3. Белкин Р.С. Собрание, исследование и оценка доказательств. Сущность и методы. Москва : Наука, 1966. 295 с.
4. Бойченко О.И. Пределы доказывания по уголовным делам : автореферат дис. ... кандидата юридических наук : 12.00.09. Краснодар, 2017. 27 с.
5. Вапнярчук В.В. Теорія і практика кримінального процесуального доказування : монографія. Харків : Юрайт, 2017. 408 с.
6. Денисюк С.Ф. Процес доказування на досудовому слідстві : криміналістичне забезпечення. *Форум права*. 2011. № 2. С. 227–231. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2011_2_37 (дата звернення 10.05.2019);
7. Дєєв М.В. Достатність доказів у кримінальному процесі України : Дис... канд. наук: 12.00.09. 2007. 218 с.
8. Кайло І.Ю. Допустимість доказів у кримінальному процесі України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2016. 218 с.
9. Капліна О.В. Підозра у кримінальному провадженні : поняття, ознаки, сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 238–242.
10. Клейман Л.В. Установление относимости доказательств при расследовании преступлений : диссертация ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Красноярск, 2001. 219 с.
11. Костенко Р.В. Оценка уголовно-процессуальных доказательств : Монография. М. : Юрлитинформ, 2010. 152 с.
12. Кочкина М.А. Оценка достаточности доказательств на этапе окончания предварительного расследования по уголовному делу : дисс... канд. юрид. наук : 12.00.09. Москва, 2015. 197 с.
13. Лупинская П.А. Достаточная совокупность доказательств – необходимое условие законности решений следователя. *Укрепление законности в деятельности следователей в свете Конституции СССР*. Тезисы выступлений на научно-практической конференции. М. : Изд-во Всесоюз. ин-та по изуч. причин и разраб. мер предупреждения преступности, 1979. С. 16–18;
14. Лупинская П.А. Достаточная совокупность доказательств как гарантия законности решений. *Гарантии прав личности в социалистическом уголовном праве и процессе*. Вып. 4. Ярославль : Ярослав. гос. ун-т / Ярослав. гос. ун-т, 1979. С. 48–53.
15. Мирошніченко Т. М. Щодо питання правової регламентації оцінки доказів у кримінальному процесі. *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції* : перший харків. кримін. процес. полілог (присвяч. 50-річчю каф. крим. процесу Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого та 85-річчю від дня народж. Ю. М. Грошевого), (Харків, 16 груд. 2016 р.). Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу. Харків : Право, 2017. - 2016. 1. С. 124–130.
16. Новикова Е.А. Полномочия следователя по доказыванию на стадии возбуждения уголовного дела : автореферат дис. ... кандидата юридических наук : 12.00.09 Воронеж. гос. ун-т - Воронеж, 2009. 24 с.
17. Пастернак Ю.Б. Методологічні проблеми доказування у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 – Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Київ, 2011. 19 с.

18. Профатилова Н.В. Оценка следователем достаточности доказательств при принятии основных процессуальных решений по уголовным делам. М. : Юрлитинформ, 2009. 176 с.
19. Соркин В.С. Особенности процессуального доказывания в уголовном судопроизводстве : Монография. Гродно : ГрГУ, 2002 95 с.
20. Слюсарчук Х.Р. Стандарти доказування у кримінальному провадженні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2017. 24 с.
21. Стахівський С. Оцінка доказів та їх процесуальних джерел у кримінальному процесі. *Підприємництво, господарство і право*. 2005. 6. С. 135–138.
22. Стоянов М.М. Властивості доказів у кримінальному процесі України: автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 Кримінальний процес та криміналістика. Судова експертиза. Одеса : Б. в., 2010. 20 с.
23. Стоянов М. Зв'язок властивостей доказів у кримінальному судочинстві України. *Сучасний вимір держави та права*. Миколаїв : Іліон / за ред. В.І. Терентьев та ін. 2008. С. 477–478.
24. Стоянов М.М. До питання визначення властивостей доказів у кримінальному процесі. *Актуальні проблеми держави і права* : зб. наук. пр. Одеса, 2008. Вип. 44. С. 208–213.
25. Чупрікова І.Л. Допустимість доказів у світлі нового Кримінального процесуального кодексу : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса : 2016. 20 с.
-

Shulgin S. Sufficiency of evidence as a basis for the adoption of procedural decisions by the investigator and prosecutor

The article analyzes the concept of sufficiency of evidence, expressed in scientific works of the proceduralists, and enshrines the requirements of the criminal procedural law concerning the sufficiency of evidence as the basis for the adoption of a procedural decision at the stage of pre-trial investigation by the investigator and prosecutor.

It is proved that the assessment of the evidence by the investigator and the prosecutor is the ultimate element in the evidence assessment system. The thesis is substantiated that evidence from the point of view of adequacy can be evaluated solely in the presence of a certain set of them, and the absence of a certain set of evidence excludes the possibility of assessing the evidence in terms of their sufficiency. The possibility of the investigator and the prosecutor accepting a procedural decision is denied solely on the basis of one evidence obtained in the absence of any other person who could confirm, supplement or refute it. It is believed that one evidence is not enough to justify a certain legal conclusion and as a consequence of the adoption of a procedural decision.

The analysis and comparison of the notion of sufficiency of evidence and the limits of proof are carried out. In the course of the conducted nasal, a conclusion was made that the limits of proof are dynamic; they may change more than once during the pre-trial investigation. At the same time, the sufficiency of evidence is a permanent property that characterizes the established system of evidence and is used as the basis for the adoption of procedural decisions.

Since the individual procedural decisions of the investigator come into force only with the consent of the prosecutor, and each of them, having assessed the evidence, came to a different conclusion as to their sufficiency for the adoption of such a procedural decision, the possible conflict situation concerning the differences in the definition of different levels of sufficiency for a procedural decision was considered and analyzed between the investigator and the prosecutor. It is proposed to overcome this "conflict" in this way: the prosecutor re-evaluates the available evidence, finds out in what, in his opinion, is the lack of evidence for the adoption of a corresponding procedural decision. According to the results of the evaluation by the prosecutor, he provides the investigator with appropriate instructions as to the need to conduct investigatory and other procedural steps aimed at filling this insufficiency by obtaining new evidence and "reinforcing" existing evidence.

Key words: *evidence in criminal proceedings, assessment of evidence, sufficiency of evidence, set of evidence, limits of proof.*